

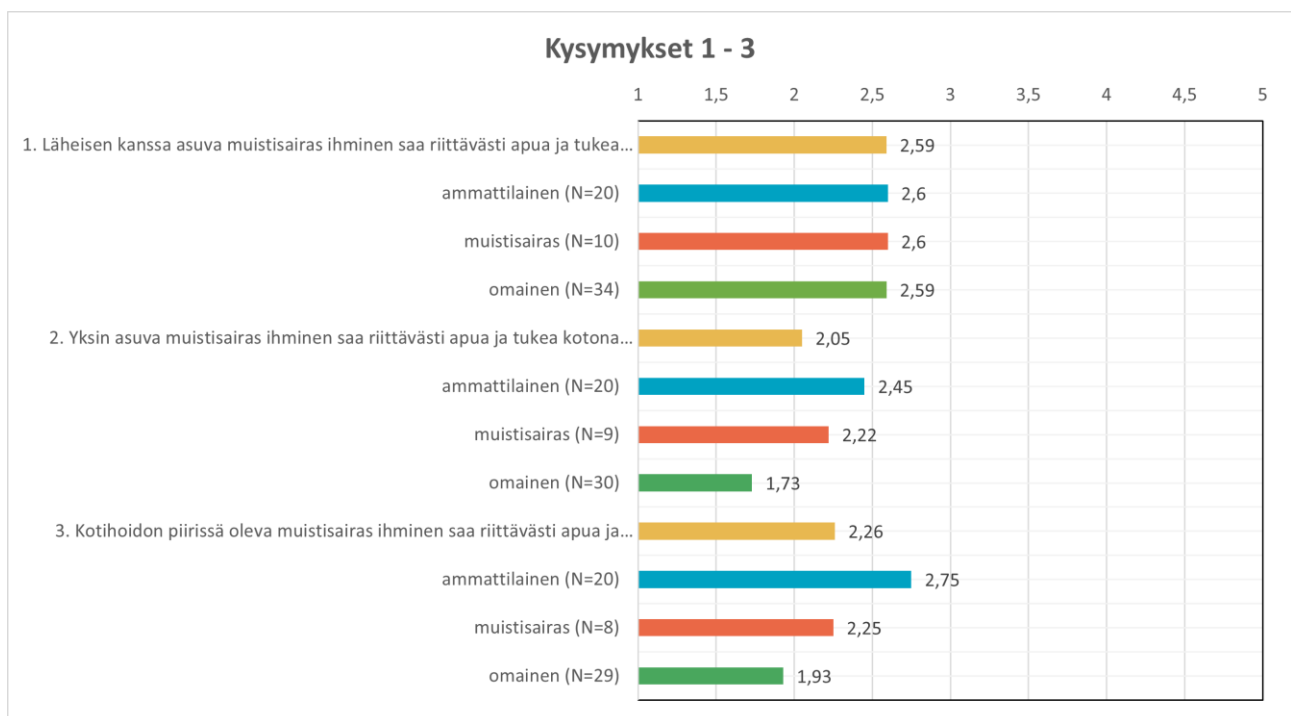
Raportti toisesta Muistipaneelistista

Muistipaneelin toinen kysely tarkasteli asioita, jotka vaikuttavat muistisairaahan ihmisen kotona asumiseen. Omaishoitajien jaksamisen tukeminen oli teema, jonka kaikki vastaajat arvottivat korkealle. Kodin turvallisuuden tarkistaminen nousi myös kaikkien vastaajaryhmien vastauksissa esiin tärkeänä asiana. Yksin asuvan muistisairaahan koettiin saavan huonosti apua ja tukea kotona asumiseen.

Historiassa toinen Muistipaneeli keräsi 76 vastaajan joukon, josta itse muistisairauteen sairastuneita oli 18 %, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia 27 % sekä omaisia 55 %. Kysely oli avoinna 31.3.-31.5.2021. Kysely koostui 15 monivalintakysymyksestä sekä yhdestä avoimesta kysymyksestä. Kysymykset 5–15 käsittivät tarkennettuja teemoja kotona asumiseen liittyen. Vastaajat arvottivat väittämät asteikolla 1–5 (1 ei lainkaan samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä). KA tulosten perässä kertoo vastausten keskiarvon.

Saadaanko kotona asumiseen riittävästi apua ja tukea?

Aluksi kartoitimme panelisteilta heidän näkemyksiään siitä, saavatko muistisairaath ihmiset riittävästi apua ja tukea kotona asumiseen. Ensimmäinen kysymys käsitti läheisten kanssa asuvat, toinen yksin asuvat ja kolmas kotihoidon piirissä olevat. Vastaajat arvioivat hyvin yksimielisesti, että omaisen kanssa asuessaan apua ja tukea saadaan jotenkuten (KA 2,59). Kotihoidon piirissä olevien arvioitiin saavan apua ja tukea huonommin (KA 2,26) ja yksin asuvien kaikista huonoiten (KA 2,05). (Ks. Taulukko 1)

Taulukko 1: Miten muistisairaath ihmiset saavat apua ja tukea kotona asumiseen läheisen kanssa asuttaessa, yksin asuttaessa ja kotihoidon piirissä oltaessa

Millainen apu tukee muistisairaahan ihmisen kotona asumista?

Avoimella kysymyksellä kartoitettiin, millaisen avun koettiin tukevan muistisairaahan ihmisen kotona asumista. Avovastauksia oli yhteensä 58 vastausta. Muistisairaahan ihmiset kaipasivat *tavallisia asioita*; apua kaupassa käyntiin, siivoukseen sekä ruokapalvelua. Kaveria tai ystävää, joka tukee ja kulkee rinnalla, vertaistuki mainittiin myös.

”Kauppa- ja asiointipalvelut. Turvahälytyspalvelut. Vertaistuki.”

Omaisten avovastauksissa esille nousi yksilöllisyyden huomioiminen ja se, että avunantaja, vapaaehtoinen tai ammattilainen olisi sama, tuttu ja turvallinen henkilö ja se, että annetaan riittävästi aikaa. Vastauksissa on nähtävissä myös toive siitä, että apua ja tukea on saatavilla säännöllisesti ja sairauden etenemistä seurataan. Apuvälineet ja turvateknologia nostetaan myös esille.

”Kotihoidon palvelujen laatua olisi parannettava. Päivätoimintaan pääsyä ja laatuakin olisi parannettava. Myös muuta kodin ulkopuolista kuntouttavaa toimintaa (esim. kolmannen sektorin) olisi lisättävä. Muistikoordinaattorilla /muistihoitajalla käynnit pitäisi olla säännölliset, samaten lääkityksen seuranta. Toimiva hoitopolku. Kodin turvallisuusnäkökohdat pitäisi olla kunnossa (esim. liesivahti tarvittaessa). Myös läheisen/omaisen jaksamiseen ja terveyteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Molemmille riittävästi tietoa alusta alkaen muistisairaudesta ja sen etenemisestä, kuntoutus- ja tukimuodoista, varautumisesta hyvissä ajoin mahd. kotoa poismuuttamiseen: keskustelua eri vaihtoehtoista ja ajankohdasta milloin se viimeistään tulisi toteuttaa ottaen huomioon sekä muistisairaahan että omaisen toiveet. Yksin asuvat muistisairaahan tarvitsevat runsaasti apua kaikissa asioissa, olisi hyvä olla myös ns. rinnallakulkija. Ja erityisesti heidän kohdallaan tulisi kiinnittää huomiota, milloin oma koti ei ole enää paras paikka asua.

Ammattilaisten avovastaukset mukailevat omaisten vastauksia. Ammattilaiset näkevät tuttuuden niin henkilöstön kuin vapaaehtoisten toimesta tärkeänä ja yksilöllisten tarpeiden huomioimisen.

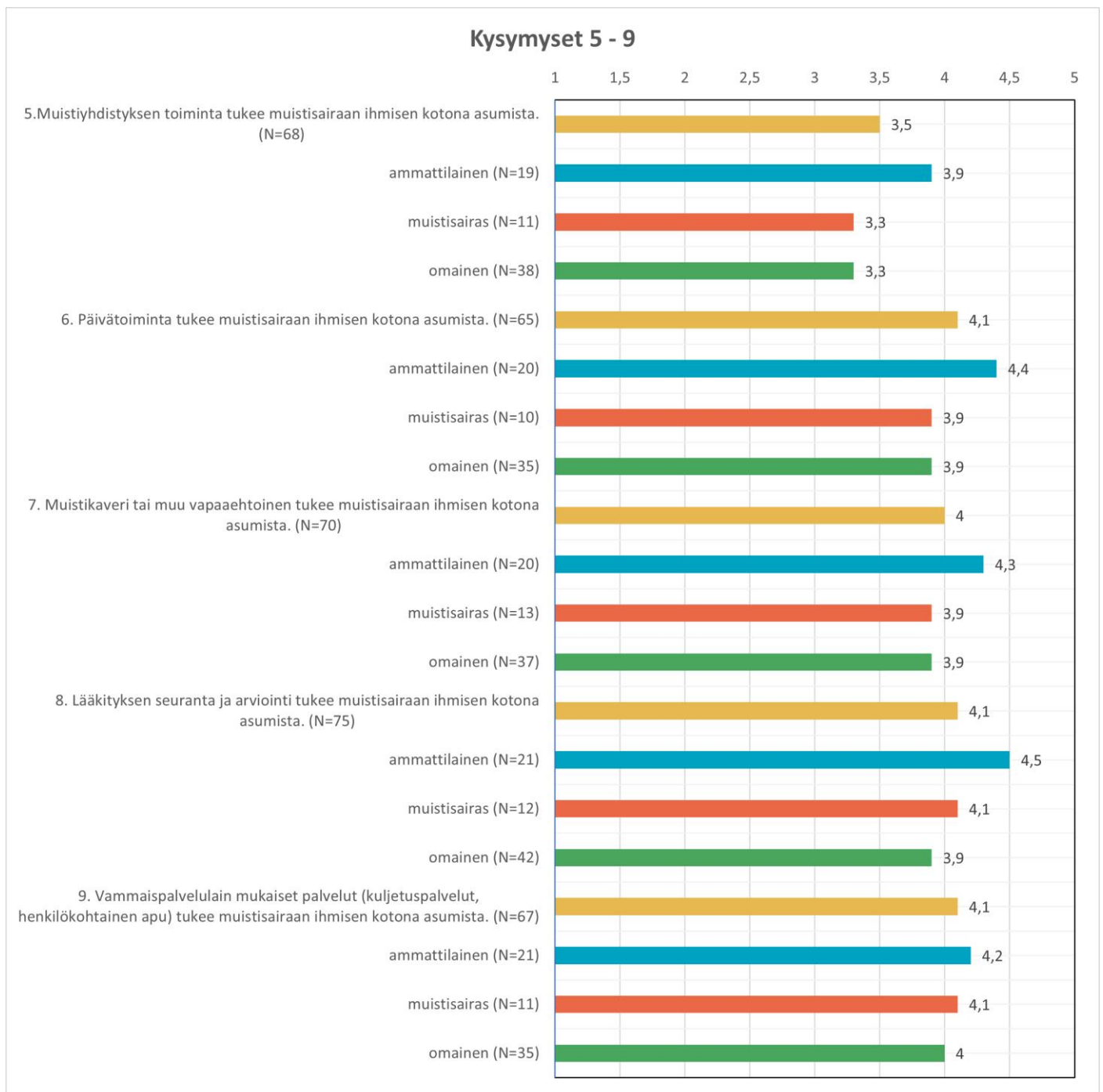
”Arjen sujumisessa auttaminen, turvallisuuden tunteen tuova apu, apu, joka antaa aikaa ja on läsnä.” *”Sosiaaliset kontaktit mahdollisia kotiin tai mahdollisuus osallistua kodin ulkopuoliseen toimintaan esim. ryhmiin. Tuki/apu räätälöitynä henkilön omiin tarpeisiin ja aikatauluun/päivärytmiin. Apua myös muihin kuin hoidollisiin tehtäviin.”*

Mikä toiminta tukee panelistien mielestä muistisairaahan ihmisen kotona asumista?

Kysymykset 5–15 käsittivät tarkennettuja teemoja kotona asumiseen liittyen. Vastaajat arvottivat väittämät asteikolla 1–5 (1 ei lainkaan samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä). Vastaajat näkivät teemat tärkeinä. Muistisairaahan vastaajat nostivat kolmeksi tärkeimmäksi teemaksi **kodin turvallisuuden tarkistamisen** (KA 4,71), **omaishoitajan jaksamista tukevat palvelut** (KA 4,33) ja **taloudellisten etuuksien varmistamisen** (KA 4,28). Omaiset puolestaan näkivät tärkeimpänä **omaishoitajan jaksamista tukevat palvelut** (KA 4,71), **kodin turvallisuuden tarkistamisen** (KA 4,41) sekä **apuvälineet** (KA 4,33). Myös ammattilaiset arvottivat **kodin turvallisuuden tarkistamisen** korkealle (KA 4,85) sekä

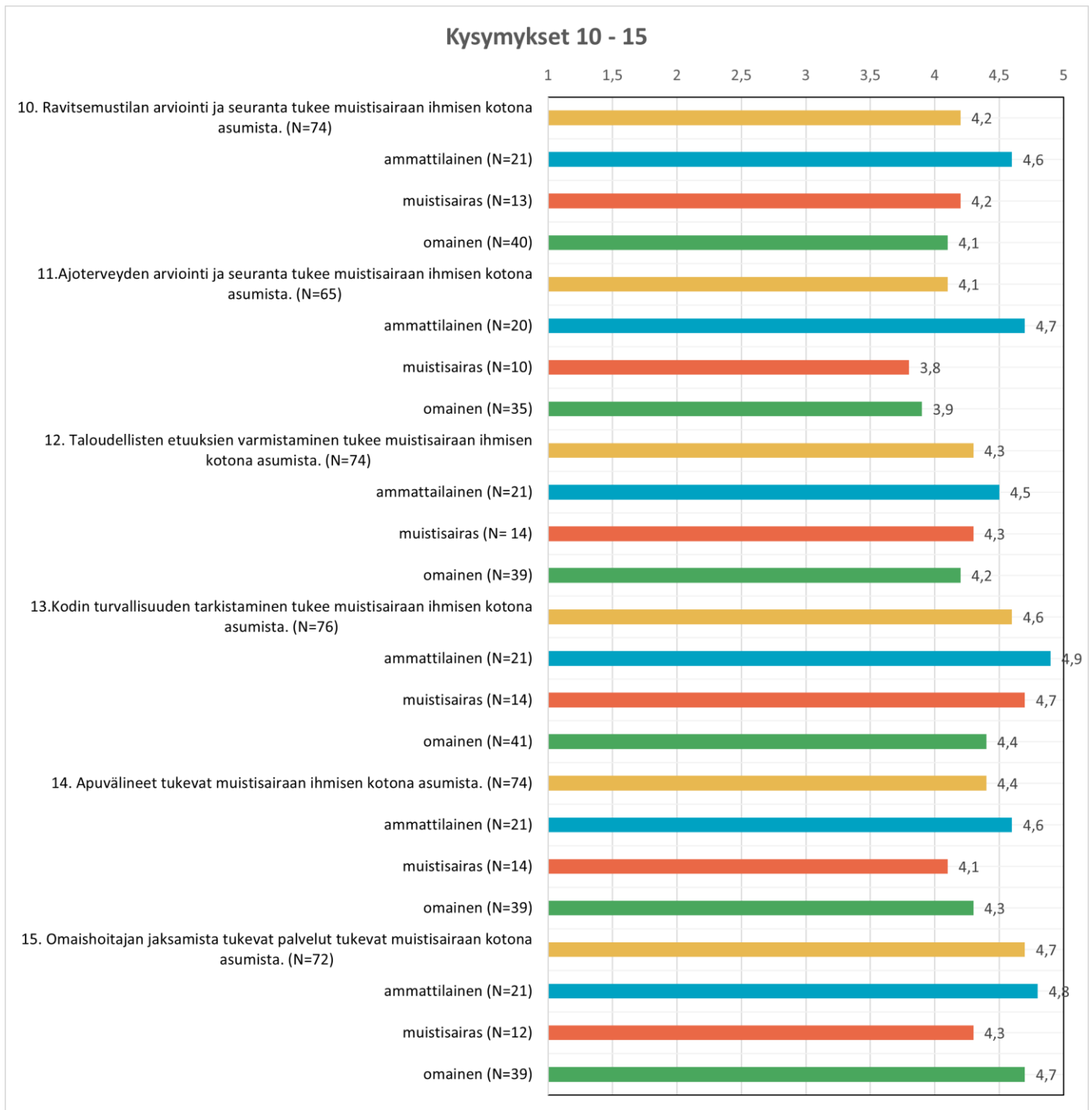
omaishoitajien jaksamista tukevat palvelut (KA 4,8). Ajo-terveyden seuranta ja arviointi nähtiin tärkeää muistisairaana kotona asumisen tukemisissa (KA 4,7).

Taulukossa 2 on esitetty vastaukset kysymyksiin 5–9 vastaajaryhmän mukaisesti jaoteltuina. Muistiyhdistyksen toiminta nähtiin jokseenkin tärkeänä (KA 3,5), päivätoiminta (KA 4,1), muistikaveri tai muu vapaaehtoinen (KA 4), lääkityksen seuranta ja arviointi (KA 4,1) ja vammaispalvelulain mukaiset palvelut (KA 4,1) tärkeinä kotona asumisen tukemisen muotoina. (Ks. Taulukko 2.)

Taulukko 2: Miten muistiyhdistyksen toiminta, päivätoiminta, muistikaveri tai muu vapaaehtoinen, lääkityksen seuranta ja arviointi ja vammaispalvelulain mukaiset palvelut tukevat muistisairaana ihmisen kotona asumista.

Taulukossa 3. esitetään kysymysten 10–15 vastaukset vastaajaryhmän mukaisesti jaoteltuina. Ravitsemustilan arviointi ja seuranta nähtiin koko vastaajajoukossa tärkeänä tekijänä kotona asumisen tukemisessa (KA 4,2). Myös ajoterveydenarviointi ja seuranta nähtiin erityisesti ammattilaisten toimesta tärkeänä (KA 4,1). Taloudellisten etujen turvaaminen (KA 4,3), kodin turvallisuuden tarkistaminen (KA 4,6), apuvälineet (KA 4,4) ja omaishoitajan jaksamista tukevat palvelut (KA 4,7) nousivat vastauksissa tärkeimpinä tekijöinä muistisairaana ihmisen kotona asumisen tukemisessa.

Taulukko 3: Miten ravitsemustilan arviointi ja seuranta, ajoterveyden arviointi ja seuranta, taloudellisten etuuskien varmistaminen, kodin turvallisuuden tarkistaminen, apuvälineet ja omaishoitajan jaksamista tukevat palvelut tukevat muistisairaana kotona asumista.

Yhteenveto

Muistisairaahan ihmisen kotona asumista voidaan tukea monin eri keinoin ja palveluin. On tärkeää kiinnittää huomioita palvelujen oikea-aikaisuuteen ja miettiä ne yksilöllisesti. On myös tunnistettava se tosiasia, että muistisairaudet ovat eteneviä sairauksia, joten täytyy tiedostaa, ettei kotona asuminen aina ole mahdollista. Omaishoitajien tukeminen nähtiin tärkeänä tekijänä, joka tukee muistisairaahan kotona asumista ja sitä se onkin. Tämän varjopuolena voidaan miettiä, miten yksinasuvat muistisairaantodella pärjäävät.

Suomen kunnat ovat saaneet juuri uudet valtuutetut. Vielä toistaiseksi edellä mainitut teemat ovat niitä, joista tulevat kuntapäättäjät päättävät. Suosittelen lämpimästi esittelemään raporttia heille.

Uusi teema Muistipaneeliin avataan viikolla 26. Olethan jo rekisteröitynyt?

Lisätietoa: Outi Ronkainen, suunnittelija Minun valintani -hanke outi.ronkainen@muistiliitto.fi
tai p. 044 7277 403